N°. 32. Donderdag 8 Augustus 1912. 12de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Noodlijdend Bonaire en Aruba.

Bij het Hoofdbestuur der Vereeniging „O o s t e n W e s t”, Heulstraat 17, Den Haag, kwamen de volgende giften in voor de noodlijdenden:

Vroeger ontvangen	*f* 5.—
N. N. te 's-Hage	„ 5.—
M. C. v. F. v. N. te idem	„ 2.50
P. M. Schelling te idem	„ 5.—
J. C. H. te idem	„ 5.—
H. L. Steup te idem	„ 1.—
J. W. E. Pos te Baarn	„ 35.—
Ieders Plicht te Amsterdam	„ 2.25
J. Jongsma te Leeuwarden	„ 0.50
Van E. te 's-Hage	„ 5.—
Mevr. N. N. te idem	„ 2.50
Mr. M. F. de Monchy te Amsterdam	„ 10.—
Vereen. Oost en West (Hoofdbestuur)	„ 25.—
A. v. G. te 's-Hage	„ 10.—
N. N. te idem	„ 25.—
P. van Assen te Olst	„ 2.50
Dames V. S. te 's-Hage	„ 1.—
J. Sanders te Wiesbaden	„ 6.—
Totaal	*f* 148.25

***

Ook het A l g e m e e n N e d. V e r b o n d deed een beroep op de offervaardigheid der Nederlanders, o. m. zeggende:

„Men moet onze Antillen kennen, vooral Bonaire en Aruba; men moet met eigen oogen die „dorstlanden” hebben aanschouwd; men moet getuige zijn geweest van de armoe die daar heerscht, ook in gunstige dagen — dan eerst kan men ten volle begrijpen, wat het zegt, dat na een droogte van vierhonderd dagen, de oogsten geheel zijn mislukt, de eilanden verschroeid, dat alle water ontbreekt, de dieren sterven, de menschen worden aangetast door scheurbuik en buikloop, divi-divi-boomen zijn leeggeplukt. Dan is de ellende ten top; dan blijven dagbladberichten en dienstreisrapporten, hoe somber ook gestemd, verre achter bij de troostelooze werkelijkheid.

Curaçao zelf, het hoofdeiland, ook lijdende, maar minder, brengt ter leniging van de ellende op Bonaire en Aruba bijeen wat het kan. Maar zonder het moederland gaat het niet. Laten wij, Nederlanders over de geheele wereld, onze bijdrage offeren, opdat niet door de noodlijdenden worde gezegd: waar geen andere uitweg was, daar bleef Nederland verre.

Ondanks Haar gift van duizend gulden eenige weken geleden, gaf H. M. de Koningin opnieuw een bewijs van Hare deernis met de arme eilandbewoners, door ons nu reeds wederom een gift te schenken van *f* 500. Z. K. H. de Prins volgde onmiddellijk met eene van *f* 200. Waar onze Koningin zoo voorgaat, zal het Nederlandsche volk niet achterblijven. Zeer veel zal noodig zijn reeds om in de eerste behoeften te voorzien, laten wij onze deernis omzetten in een daad! Alle bijdragen, hoe gering ook, zullen met dankbaarheid worden ontvangen.”

Wij beamen dit ten volle en herhalen met aandrang onze opwekking tot spoedige hulpverleening aan de noodlijdenden.

Uit de O.-I. Mail.

In alle Indische bladen der jongste mail uitvoerige telegrammen en beschrijvingen van de **reis van den Gouverneur-Generaal door Oost-Java.**

Z.Exc. bezocht ook Malang en nam met zeer veel belangstelling kennis van de maatregelen, genomen ter bestrijding van de pest.

De laatste berichten luiden, dat de landvoogd Zondag 7 Juli rustend doorbracht in de woning van den Assistent-Resident te Wonosobo.

Den volgenden dag werd de onlangs daar ter plaatse geopende landbouwschool bezocht en vervolgens de reis voortgezet naar het Diëng-plateau via Garoeng

Het Indisch ontwerp der begrooting voor 1913.

Dit ontwerp, dat in alle bladen in de eerste dagen van Juli j.l. werd gepubliceerd, wijst de volgende eindcijfers aan.

Uitgaven in Nederland	*f* 43.347.978.—
„ „ Indië	„ 232.904.092.—
	f 276.252.070.—
Middelen in Nederland	„ 31.569.304.—
„ „ Indië	„ 219.577.883.—
	f 251.147.087.—

Mocht echter gevolg gegeven worden aan de nog aanhangige voorstellen dan worden de eindcijfers:

Uitgaven in Nederland	*f* 45.226.978.—	
„ „ Indië	„ 237.161.638.—	
		f 282.388.000.—
Middelen in Nederland	*f* 51.569.304.—	
„ „ Indië	„ 219.577.783.—	
		„ 251.147.087.—
Nadeelig verschil		*f* 31.241.519.—
Na aftrek van de buitengewone uitgaven ad *f* 32.947.985 wordt verkregen een voordeelig verschil van		„ 1.706.466.—
hetwelk na aftrek bovendien van de uitgaven voor maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling ad *f* 6.517.360 stijgt tot		„ 8.223.826.—

De memorie van toelichting vangt aldus aan:

„Ofschoon de ervaring met de publicatie van het Indisch ontwerp van de begrooting voor 1912, het in de daarbijgevoegde memorie uitgedrukt gevoelen, dat dergelijke publicatie slechts ten deele bevredigend kon zijn, bevestigd heeft en — wijl de omstandigheden niet veranderd zijn — hetzelfde van de publicatie van de ontwerp-begrooting voor 1913 kan worden verwacht, bestaat er geen reden om deze achterwege te laten.

Zoowel uit de uitkomsten van 1910 en van 1911, als uit de verwachtingen voor 1912 volgt, dat de algemeene financieele toestand goed is. Ondanks de krachtige stijging der gewone uitgaven, bleek het telkenmale mogelijk, een groot gedeelte van de buitengewone uitgaven uit de buitengewone middelen te bekostigen.

Met dezen gunstigen indruk is het beeld, dat de ontwerp-begrooting voor 1913 biedt, in overeenstemming.”

Dit geeft het S o e r. H b l a d aanleiding op te merken:

„Het behoeft niet gezegd, dat wij met deze publicatie zeer zijn ingenomen en met genoegen constateeren, dat de Indische regeering niet is ingegaan op de stemmen, in het moederland opgegaan tegen de eerste publicatie.

Ook heeft men er zich in te verheugen, dat het beeld, hetwelk de begrooting van de financieele kracht van Indië geeft, gunstig is. De ongekende ontwikkeling dezer kolonie, sterk geprikkeld door het buitenl. kapitaal, dat hier belegging toe gezegd heeft, weerspiegelt zich in het inkomstenaccres dat werkelijk verrassend is. In de toelichtende memorie van ontwerp wordt zelfs zonder omwegen gewaagd van een „periode van voorspoed”. Het zwarte tijdperk der „inzinking” is dus geheel en al afgesloten.

Aan de nieuwe begrooting zullen weêr, evenals ten vorigen jare, in dit blad beschouwingen worden gewijd.”

De J a v a-B o d e maakt in haar blad van den 6en Juli reeds een begin met de bespreking van het ontwerp en zegt onder meer:

„Een vertegenwoordigend lichaam in Indië, al of niet naast een vertegenwoordiging van Indië in het Nederl. parlement, is een dringende eisch des tijds.

Wie deze stelling nog niet aanvaardt, bestudeere het Indische begrootingsontwerp; hij vindt daarin bewijzen te over geleverd. De Indische regeering zelve schuift dien eisch voorzichtig op den voorgrond, waar zij in hare Memorie van Toelichting zegt van de publicatie van het ontwerp weinig te verwachten „zoolang niet krachtens wettelijke regeling de ontworpen begrooting in Indië in 't openbaar behandeld wordt”. Thans kan de regeering slechts hopen, dat de publieke bespreking van haar ontwerp met zakelijke critiek daarop, de plaats vervulle van het gewenschte Indische „Voorloopig Verslag”, maar tot een Memorie van Antwoord kan zelfs deze bespreking geen aanleiding geven, zoodat de verduidelijking van de bedoelingen der regeering het Indische publiek niet tijdig kan bereiken.

Vooropgesteld zij, dat het Indisch ontwerp ons heeft teleurgesteld; er wordt ons te veel onthouden, meer dan noodig ware. Dit ontwerp is een zuiver ambtenaarsontwerp; het is samengesteld door een regeering, die zich geen eigen bestuursprogram heeft gevormd, die niet, acht gevend op de teeke-

nen der tijden, voor de naaste toekomst zich een weg heeft afgebakend, maar zich slechts ertoe bepaald heeft, den eenmaal opengelegden weg voor een jaar verder te traceeren. Het is, om het eens kort en daarom scherp te zeggen, een ontwerp van „trekkers", niet van „blijvers". Indië een filiaal van Nederland is het richtsnoer geweest; niet aangedurfd heeft men het zich Indië te denken als een kolonie, die op weg is naar zelfbestuur.

Wij willen eerst de buitengewone uitgaven nader beschouwen.

Wij treffen daaronder drie nieuwe posten aan: 1o. een kapitaalversterking van een half millioen aan de centrale kas en aan particuliere banken ten behoeve van het Inlandsch kredietwezen; 2o. een post van f 32.500 voor uitbreiding van de electrische werkplaats aan het marine-etablissement en f60.000 voor een tweede groote scheepshelling voor dit etablissement. Verder worden voor tal van reeds aangevangen of in uitzicht gestelde werken aanzienlijke bedragen uitgetrokken.

Uit deze posten blijkt de wensch der regeering om de economische ontwikkeling van Indië gestadig te bevorderen, handel, nijverheid, mijnbouw, land- en boschbouw hebben blijkbaar haar warme belangstelling en ook de bevordering van het handelsverkeer staat vooraan op haar program, het spoorwegnet wordt geleidelijk uitgebreid en ook de vermeerdering van telegraaf- en telefoonlijnen vindt geregelden voortgang.

Mag de regeering daarvoor zeer zeker hulde gebracht worden, de opmerking mag niet worden achtergehouden, dat al deze buitengewone uitgaven in de voornaamste plaats ten goede komen aan de Europeesche bevolking dezer gewesten, al zal daarvan ook wel de Inlandsche bevolking mede-profiteeren.

Hoe staat het echter met de bevordering van de speciale belangen van de overwegende meerderheid van de inwoners van onze kolonie?

De raming der uitgaven van maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling der Inlandsche bevolking blijft ruim f 3.770.000 beneden die voor het dienstjaar 1912. Brengt men daarbij in rekening de kapitaalverstrekking van een half millioen ten behoeve van het Inlandsch credietwezen, en ook de vermindering van de uitgaven voor emigratie met f 78.000, dan wordt in ronde cijfers slechts één millioen meer uitgegeven tot bevordering van de economische ontwikkeling van de Inlandsche bevolking. Dit cijfer doet onaangenaam aan tegenover het geraamd overschot van acht millioen en het door de regeering zelfs, als vermoedelijk te verkrijgen overschot, genoemde cijfer van 17.7 millioen. Sinds 1905, toen voor het eerst uitgaven van dezen aard op de begrooting werden gebracht bedroeg het jaarlijksch accres der toegestane of der gevraagde credieten voor deze uitgaven onderscheidenlijk in ronde cijfers: f 700.000, f 60.000, f100.000 f 70.000, f 100.000, anderhalf millioen, drie millioen en nu ruim één millioen. Nu Indië op 't punt staat meer zelfstandigheid te krijgen, nu zelfs een belangrijke stap in die richting van zelfbestuur in uitzicht is gesteld — nu meer dan vroeger zich de eisch doet gevoelen tot opvoeding van de Inlandsche bevolking tot zelfbestuur — nu wordt ter bevordering van haar economische ontwikkeling, die een eerste voorwaarde is voor de rijpwording tot zelfbestuur, maar een millioen meer gevraagd, terwijl verleden jaar drie millioen meer dan het voorgaande jaar werd uitgetrokken. En dat in „eene periode van voorspoed, waarin de middelen ruim en regelmatig vloeien" — de woorden zijn van de regeering zelf. Wekt deze...... schriielheid, wij kunnen daarvoor geen betere uitdrukking vinden, niet den schijn, alsof de regeering zoo landzamerhand tot het besef is gekomen, dat er nu met die maatregelen wat geremd kan worden, dat er voorshands wel genoeg is gedaan in deze richting? Of is het wellicht een gevolg van de verkeerde begrootingspolitiek, dat zij niet meer voor dit doel meende te mogen uittrekken?

Wij staan hier voor een raadsel; maar wij missen hier wel het sterkst „de groote lijn".

Dat gemis doet zich ook gevoelen bij de beschouwing van den post ten behoeve van de decentralisatie, die pro memorie is uitgetrokken — wordt hier ook al weder op de beslissing van de Kamer gewacht? — en bij de XIe afdeeling: plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur, waar de post: afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van art. 68a R. R. met een bedrag van f 111.625 is verminderd in verband met de omstandigheid, dat in verschillende gewesten nog niet kan worden overgegaan tot de indienststelling van eigen personeel voor de uitvoering van locale werken, waarop ten vorigen jare was gerekend.

Met deze grepen volstaan wij heden, ten betooge, dat uit deze begrooting, in het algemeen genomen, geen vooruitziende politiek spreekt. Wij herhalen: de Indische regeering beschouwt zich nog te veel als een filiaal van de Nederlandsche regeering. Niet de vraag: welke taak heeft Nederland in Indië, moet haar richtsnoer zijn, maar de vraag: wat is mijn taak in Indië, wat eischt het belang van Indië? Over de taak van Nederland praten honderd vijftig heeren in het Nederlandsche parlement, grootendeels zonder kennis van Indië, en nog veel meer menschen daarbuiten; daarom mag: neen moet de Ind. schen daarbuiten; daarom mag: neen m o e t de Ind. vooropzetten.

Dat is geen ethiek. Dat is Realpolitiek."

***

Het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. merkt op:

„Voorloopig melden wij alleen, dat op de nieuwe begrooting wel gelden zijn uitgetrokken voor het nieuwe instituut der Landrechters, d. w. z. der rechtskundige, alleen rechtsprekende rechters aan wie de politierechtspraak zal worden opgedragen.

De bedoeling is, dat in elk gewest van Java en Madoera minstens één landgerecht gevestigd zal zijn; voor 1913 zal nu worden begonnen met de invoering der landgerechten te Batavia, Semarang en Soerabaja.

Deze reeds zoo lang hangende zaak zal dus tot afdoening komen. Omtrent de óók reeds lang voorgenomen „Reorganisatie van het Binnenl. Bestuur" vinden wij in de nieuwe begrooting echter niets dan eene memorie post: „Voorbereiding van eene hervorming van het Bestuurswezen"...... en die kwam op de vorige begrooting óók reeds voor......"

Javaansche officieren en hun collega's. Uit Batavia werd begin Juli j.l. aan eenige Indische bladen gemeld, dat het de aandacht heeft getrokken dat de verhouding tusschen de Javaansche officieren te Mr. Cornelis en hunne Europeesche ranggenooten, niet is zooals men die gewend is te zien tusschen Europeesche officieren onderling. Naar aanleiding daarvan schrijft een dier Javaansche officieren den 8en Juli aan het S o e r. H b l a d:

„Waar die correspondentie allicht een onjuisten indruk zou vestigen, achten wij het gewenscht, doch een voorrecht tevens, te kunnen verklaren, dat de ontvangst, die ons bij de intrede in het officierskorps te beurt viel, zoo goed was als wij zulks maar wenschen konden, en dat ook de omgang met onze Europeesche collega's volstrekt niets te wenschen overlaat.

Dat uw correspondent in zijne nadere toelichting van onze z.g. „gereserveerde" houding de plank misslaat, behoeft voor ingewijden wel geen nader betoog.

Indien sommigen onzer zich nu en dan terughouden, is zulks te wijten aan de minder gunstige financiëele omstandigheden, waarin wij verkeeren; immers waar onze inkomsten vooralsnog belangrijk verschillen met die onzer Europeesche collega's, zou het niet passen in alles met hen gelijk op te willen gaan."

Bestuur-Chineezen. D e L o c o m o t i e f vernam 10 Juli, dat de directeur van B.B. had afgezien van het denkbeeld om de Chineesche hoofden te belasten met het bestuur over landgenooten buiten de plaatsen, waar zij gevestigd zijn. Deze blijven dus onder Inlandsch bestuur.

Kredietwezen. Hetzelfde blad bericht, dat de adviseur voor het Kredietwezen aan de afdeelingsbanken heeft verzocht zooveel mogelijk deposito's van loemboeng tegen lage rente te aanvaarden, en voorts dat de adviseur aan de ambtenaren voor 't Kredietwezen verzocht heeft te bevorderen, dat de gelden van desa-loemboengs niet gebruikt worden voor andere doeleinden, dan waarvoor zij zijn bestemd.

Kampong-thee. Nabij Malangbong, in de directe omgeving van het theeland Tjimedang, zijn door de Inlandsche bezitters wederom gronden opgegeld ten behoeve van de Inlandsche theecultuur en wel tot een hoeveelheid van zeventien bouws, zoo lezen wij in de P r e a n g e r b o d e. Als naar gewoonte heeft één man, wat planten en onderhoud aangaat, een bouw voor zijn rekening genomen, terwijl het bestuur een wakend oog over een en ander laat gaan. Nog maar kort geleden bracht de landbouw-inspecteur De Bie, die met verlof op weg naar Europa is, daar een bezoek en toonde zich tevreden over hetgeen reeds tot stand was gekomen. Het te winnen product wordt natuurlijk aan den Europeeschen planter verkocht. Men ziet, als het er op aan komt, begrijpt de Inlander zijn belang wel degelijk.

Suriname.

Op 3 Juli had — zoo deelt De Surinamer van 4 Juli mede — de plechtige opening van den cursus voor het boekhouden plaats, waarmede de R. Kath. Sociale Actie (zie ons vorig nummer) wederom uiting van werkzaamheid heeft gegeven.

De cursus duurt ongeveer 1½ jaar, waarna een eindexamen wordt afgenomen en een diploma uitgereikt. Voor het volgen van den cursus betalen de leden en toehoorders van den „socialen cursus" *f* 1.50 's maands, vooruit te betalen. Katholieken buiten den socialen cursus kunnen op aanvraag worden toegelaten tegen *f* 2.50 's maands.

***

Onder het hoofd: „Slachtoffer van willekeur" geeft De West van 9 Juli een overzicht van de kwestie in de Lawa en van de lijdensgeschiedenis van den heer Resida, waaraan wij het volgende ontleenen:

„De bevolking van Paramaribo is diep verontwaardigd over de behandeling, of liever mishandeling, een vrij burger aangedaan.

Maar dat is nog niet genoeg.

Zooals te voorzien was, komen weldra de arbeiders van het placer Resida de Marowijne afzakken. Te Albina worden zij aangehouden door den commissaris van Hengel, die — meenende wellicht goed te doen — de arbeiders dwingt terug te keeren naar boven. Zes arbeiders verklaren ziek te zijn, doch de commissaris beschouwt dit als simulatie. Zij verklaren geen eten te hebben, waarop de commissaris een deel van de opbrengst van goud van Resida laat aanwenden om provisiën te koopen. Ten slotte gelukt het hem, alle arbeiders weder naar het binnenland te doen vertrekken.

Dit wellicht goed bedoelde, maar alweder uiterst onhandig optreden van den commissaris, heeft tengevolge, dat Resida en zijn compagnon op nog zwaarder kosten worden gejaagd. De zes arbeiders, die zich ziek meldden, keerden natuurlijk halfverwege wederom terug. Ditmaal heeft men hen laten doorreizen naar Paramaribo. Wat de andere arbeiders zullen doen, weet men nog niet. Zeer twijfelachtig is het echter, of zij het bedrijf op het goudplacer op een behoorlijke wijze zullen kunnen hervatten.

De stand van zaken is thans, dat Resida en zijn compagnon geruïneerd zijn. Het goudbedrijf leverde hun tevoren een bescheiden bestaan. Het optreden van de militaire expeditie heeft hun bedrijf verwoest. De compagnons zijn niet in staat hun arbeiders te betalen, en loopen deswege gevaar in de gevangenis te komen. Bovendien zullen zij, om recht te zoeken, in processen worden gewikkeld, die natuurlijk ook geld kosten.

Om kort te gaan: buiten hun schuld zijn hier twee menschen in groote financiëele moeilijkheden gewikkeld.

Men voelt het: hier moet geholpen worden.

In de eerste plaats waren natuurlijk aller oogen gericht op het bestuur.

Men vertrouwde, dat het Bestuur althans de zedelijke verantwoordelijkheid zou aanvaarden voor handelingen verricht door personen die de vertegenwoordigers waren van het Bestuur.

Men vertrouwde, dat het Bestuur door een daad zou trachten het geschokt rechtsgevoel te herstellen, door zoo luide mogelijk het optreden der expeditie af te keuren, en door te trachten goed te maken wat nog goed te maken was. Voor dit laatste zou in de eerste plaats natuurlijk een financiëele schadevergoeding in aanmerking komen."

Daar het Bestuur echter tot dusver niets heeft gedaan, doet De West een beroep op het publiek:

„Het publiek geweten zal niet dulden, dat op die wijze een medeburger wordt vernietigd.

Met een gevallen mensch heeft men medelijden en helpt men hem gaarne op de been, laat staan dus met iemand die valt buiten zijn schuld, door toedoen van de Overheid nog wel, die vrijheid, gelijkheid en recht van alle burgers behoort te verzekeren. De mishandeling, die men Resida heeft aangedaan, is een beleediging voor de burgerij in haar geheel. Wij vertrouwen dan ook, dat de geheele burgerij hare sympathie zal betuigen voor 't slachtoffer van willekeur en geweld."

In haar nummer van 12 Juli sluit Suriname zich geheel aan bij het betoog van De West.

Gewoonlijk zitten beide bladen elkaar in 't haar, terwijl zij door samenwerking het publiek belang beter zouden dienen. Moge de zaak-Resida een vingerwijzing in die richting zijn. Wrijving en strijd zijn goed om in de warmte wakker te blijven, maar de redakteurs van beide bladen hebben daartoe waarlijk dat middel niet noodig. De journalistiek in Suriname zou er zeker niet minder op worden, wanneer deze beide voorlichters der publieke opinie elkaar de hand wilden reiken.

***

In haar even genoemd nummer schrijft De West:

Op de aanklacht door den heer Resida ingediend tegen de luitenants Nagtegaal en van Hengel wegens de ondervonden behandeling op de bekende militaire expeditie, is door den procureur-generaal geantwoord dat z. i. geen aanleiding bestaat tot vervolging. Hetzelfde is geantwoord op de klacht tegen de heeren Westerman en Pinpin inzake den dood van Bakboord.

Men zal zich nu wenden tot het Hof van Justitie met verzoek om alsnog een vervolging ter zake van beide klachten te gelasten.

***

In hetzelfde nummer lezen wij, dat mevrouw Schneiders door het Hof van Justitie, wegens laster in een publiek geschrift — zie ons nummer van 25 Juli — is veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf en een boete van *f* 25, subsidair twee dagen gevangenisstraf, benevens de kosten van het geding, desnoods invorderbaar bij lijfsdwang.

De eisch was 6 maanden.

***

Het debat in de laatste vergadering van het Surinaamsch onderwijzersgenootschap over de „reorganisatie" van het onderwijs — zie ons vorig nummer — gaf den redakteur van Suriname aanleiding tot het schrijven van een serie artikelen over het onderwijs die zonder twijfel ter harte zullen genomen worden door allen, die belangstellen in de opvoeding der Surinaamsche jeugd.

Konden wij over meer ruimte beschikken, wij zouden het tweede artikel, handelende over den verderfelijken invloed van het Neger-Engelsch in zijn geheel overnemen. Het slot van het artikel luidt:

„Strijd dus tegen het Neger-Engelsch. Strijd daartegen in elken kring. Maar vooral van de zijde van het Bestuur. Moet de onderwijzer het gebruik van het Neger-Engelsch als een kwaad bij zijn leerlingen doen beschouwen — het Bestuur moet er den stempel op drukken van iets dat den gebruiker verlaagt. Geen ambtenaar zal zelve in het openbaar het mogen gebruiken. Niet meer mag zich voordoen, dat een rechter een getuige, die Hollandsch wil spreken toesnauwt: „spreek je moerstaal".

De onderdrukking van het Neger-Engelsch is de bevordering van het onderwijs.

De strijd daartegen moet onverdroten door het Bestuur worden ondernomen, gesteund door de burgerij.

De verdringing van het Neger-Engelsch door het Hollandsch zal een reuzenschrede voorwaarts in de opvoeding van het volk zijn; zal zijn economisch besef verhoogen.

Over deze laatste bewering een enkel woord.

Het Neger-Engelsch is de taal geweest der slaven die economisch niet bestonden — ten minste voor zichzelven niet. Zij moesten werken voor den meester zonder loon, maar ook zonder zorg voor den kost of voorziening in andere behoeften voor den dag of den komenden dag.

Deze onbezorgdheid welke zorgeloosheid kweekte; dit gebrek aan besef van de waarde van den arbeid — dit alles en veel meer ongezonds uit de slavenverhouding voortvloeiende, is vastgelegd in het Neger-Engelsch, in den begrippenvoorraad van die taal.

De strijd tegen het Neger-Engelsch, een der hoofdmomenten van het onderwijs, zal veelzijdig voordeel brengen voor onze gemeenschap."

In dit verband willen wij hier uit het Koloniaal Verslag 1908 het slot overschrijven van eene nota van Dr. H. D. Benjamins over het bevolkingsvraagstuk in Suriname:

.......„Landverhuizers, die uit verschillende landen van Europa in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika komen, worden Amerikanen en spreken na korteren of langeren tijd de landstaal. Het tweede geslacht is reeds geheel Amerikaansch.

Duitschers, die naar Brazilië emigreeren, verliezen er niettegenstaande alle van het moederland uitgaande pogingen om dit te voorkomen, vroeg of laat hun „Deutschthum". Het Portugeesch wordt hun taal en zonder twijfel die van het tweede geslacht.

Een soortgelijk verschijnsel wordt in de Argentijnsche republiek opgemerkt. De verschillende Australische koloniën vertoonen ook dit absorbeerend en assimileerend vermogen. Onze kleine kolonie Suriname mist dit vermogen en ons onvermogen in dit opzicht zal toenemen naarmate het getal Aziaten en vreemdelingen in het algemeen grooter wordt. Daartoe werkt mede de ongelukkige omstandigheid dat wij hier twee talen hebben, waarvan de eene,

het Neger-Engelsch, veel gemakkelijker is aan te leeren dan het Holandsch.

Vreemdelingen, die hier komen, behouden hun eigen taal. Voor hun verkeer met de bevolking leeren zij het Neger-Engelsch en versterken zoodoende het Neger-Engelsche element. Wat in dit opzicht de toekomst zal brengen is moeilijk te voorspellen, maar zeker is het, dat het Hollandsch een zwaren strijd zal hebben te voeren waarin het alleen overwinnen kan wanneer de school niet verslapt in haar ijver om het Hollandsch tot de algemeene taal te maken en wanneer ieder, die daartoe kan medewerken, die poging krachtig steunt.

Verdrongen zal het Neger-Engelsch wel nimmer worden. Niets heeft een taaier leven dan een taal, hoe arm en gebrekkig zij ook moge zijn.

Onze voorouders hebben ons dien vloek op den hals gehaald en wij zullen er niet gemakkelijk aan ontkomen.

Het koloniaal bestuur zal in de toekomst alles moeten vermijden wat den taalstrijd voor het Hollandsch verzwaart en alles in het werk moeten stellen om te voorkomen, dat wij hier koloniën in de kolonie krijgen, zooals bijv. in een deel van Saramacca met zijne bijna uitsluitend Britsch-Indische bevolking, waar het Hollandsch zeer moeilijk zal doordringen.

Op denzelfden grond is het wenschelijk af te zien van pogingen om dessa's te vormen van Javanen, die van hun contract vrijkomen."

***

„Professor van Vollenhoven, hoogleeraar in het staatsrecht, is — zoo meldt De West van 12 Juli — den 11en per s.s. Coppename te Paramaribo aangekomen. Men zegt dat hij advies zal uitbrengen omtrent de door de Suriname-Commissie voorgestelde wijziging van ons regeeringsreglement.

De heer v. Vollenhoven werd door den adjudant van den gouverneur afgehaald van boord."

Zooals door andere bladen wordt medegedeeld, zal de heer van Vollenhoven twee maanden in Suriname vertoeven en dan naar Curaçao doorreizen.

***

Onder het hoofd „Een stap vooruit" schrijft De West van 9 Juli:

„Met genoegen zullen onze lezers vernemen, dat het gisteren hier aangekomen s.s. Oranje Nassau voorzien is van draadlooze telegraphie.

Het plan is, dat van de 8 schepen, die tusschen Amsterdam en New-York varen, voorloopig vier van draadlooze telegraphie zullen worden voorzien.

De Zeeland en ook de Marowijne hebben pogingen gedaan om eenige dagen vóór de aankomst van de Oranje Nassau, met dat schip in verbinding te treden; wat niet gelukte. Vermoedelijk luisterde op die oogenblikken toevallig de telegraphist van de Oranje Nassau niet. Voor de toekomst is een regeling getroffen, waardoor voortaan waarschijnlijk meerdere malen de mailboot uit Holland reeds eenige dagen vóór aankomst met het oorlogschip te Paramaribo in verbinding kan treden."

Curaçao.

De Amigoe di Curaçao meldt:

De nood op de eilanden. Te laat om ook nog in ons vorig nummer te kunnen worden opgenomen, ontvingen wij een tweede ingezonden stuk uit Bonaire, getiteld: „Noodkreet".

Wij ontleenen daaraan het volgende:

„Heel Rincon is ziek. Geen huisgezin, of vader, moeder of kind is ziek. En dat begon al in September van het vorige jaar.

In het begin reeds van 1912 werd hier een huis gehuurd op Kralendijk om de zieken van Rincon meer onmiddellijk onder Dokters behandeling te kunnen brengen. Toch ging de Dokter nog geregeld 2 maal per week naar Rincon. Het huis op de Playa was alleen voor de ergste zieken. Thans is dat geïmproviseerde ziekenhuis opgeheven. Ten overvloede is hier een huis, wat aan 't Gouvernement behoort en bestemd is voor ziekenhuis. Dat wordt thans verhuurd aan een particulier.

De bewijzen van onvermogen worden bij massa's afgegeven en één briefje geldt meermalen voor een heel huisgezin.

Iedere maand moet de Dokter een dubbele hoeveelheid geneesmiddelen aanvragen en telkens blijkt hij nog te kort te hebben besteld.

Er zijn zeer veel mannen van het land af, plm. 200; de meesten echter sturen geen cent aan hun familie. De sterkste krachten zijn weg, de zwakste bleven en daarom wordt er betrekkelijk te weinig gebruik gemaakt van de werkverschaffing, omdat de mannen de noodige krachten daartoe missen. Vooral het werk in de zoutpannen is zeer zwaar werk".

Als een zonneschijntje bij deze donkere kleuren mogen wij melden, dat de collecte van het Madurofonds reeds plm. *f* 1400 heeft opgebracht.

Er werden reeds 110 zakken maismeel voor de armen gekocht van *f* 12.50 de zak, totaal werd dus reeds *f* 1375 uitgegeven. 85 zak meel werd naar Bonaire gezonden, en 25 naar Aruba. Ook werd nog een 5 pak suikerklinkers naar Bonaire gestuurd.

In verband met bovenstaande meenen wij ook de aandacht te mogen vragen voor Curaçao zelf. In het Derde District bijv. waren tot op 25 Juni reeds 88 sterfgevallen aangegeven, terwijl van hetzelfde district nog 14 personen in het Gasthuis overleden; maakt alzoo een totaal van 102 dooden in 6 maanden tijds voor het derde district alleen.

Dank zij de hoedenindustrie en het werken aan den damaanleg, door het Gouvernement als werkverschaffing aangeboden, is de nood nog niet hooger gestegen, maar het is toch al erg genoeg.

In 1907 stierven er in 't geheele jaar 64 bewoners van het derde district en nu in een half jaar reeds 102!"

Wat geschiedt er — mogen wij hier vragen — van regeeringswege om dadelijk in den nood op de eilanden te voorzien? Telegraphische machtiging aan den Gouverneur om hulp te verleenen is hier de aangewezen weg. Wij twijfelen niet of deze is door den Min. van Koloniën gegeven.

***

FEUILLETON.

Hoe Pomboe zich meldde.

III. (*Slot*).

Dat Pomboe tegen mijne redeneering veel had in te brengen, is te begrijpen, want een Soembanees is een handig prater. Hij begreep er niets van, dat de Kompenie hem zocht: kwaad deed hij nooit. Op soldaten schieten deed hij alleen uit zelfverdediging als men hem wilde grijpen. Dat hij geen eigenlijken vijand of hater van de Kompenie was, bleek toch wel duidelijk hieruit, dat hij steeds vluchtte, geen versterking opwierp, nòch aanvallend optrad. En was hij nu niet van alles beroofd? Zijn kinderen gestorven, zijn vrouwen geschonden? Arm en ellendig trok hij van schuilhoek tot schuilhoek. En waarom? Dat hij vroeger wel eens paarden had gestolen en geroofd en gemoord, zeker, maar dat had ieder gedaan. Sinds de Compenie regelend was opgetreden, kon men hem zoo iets niet meer ten laste leggen. Zelfs had hij zijn menschen aan den weg laten werken, als blijk van zijn goede gezindheid. Maar naar Waingapoe gaan, daaraan dacht hij niet; hij was te bang. Men zou hem binden met touwen; hem slaan met een stok, hem werpen in een donker huis, hem verbannen over zee. Dan stierf hij liever in het veld. Liever vrij en dood dan gevangen en leven.

Ik heb hem toen uitgelegd, dat hij niet voor dit dilemma stond. Als hij zich kwam onderwerpen zou men hem niet binden, niet in de gevangenis werpen. Maar als hij straks zijn mogelijke schuld had geboet, zou hij als vrij man in zijn land kunnen wonen, kalm en rustig als weleer.

Maar, mijn woorden zoo maar gelooven, deed hij niet. Hij had in de laatste maanden teveel gezien en gehoord, hoe er ruw was opgetreden. 't Was dan beter, dat er een boot kwam te Kapoendoek en dan zou hij aan boord gaan, in ballingschap, liever dan dat hij zich als een slaaf liet binden en slaan.

Al mijn goede redeneeringen hielpen niets. En het slot was: als men hem een maand met rust liet, zou hij bedaard hier bij den radja blijven. Kwam ik dan terug, dan zou zijn hart tot kalmte zijn gekomen en hij met mij meegaan naar Waingapoe. Ik kon hem gelooven, dat hij het werkelijk zou doen.

Een van zijn volgelingen ging mee naar Waingapoe, om te hooren hoe zijn woorden zouden worden aangenomen. Het gevolg was, dat hij een maand met rust werd gelaten. Toen ben ik ten tweedenmale naar hem toegegaan. Zijn geweer, dat hij steeds in handen had, bleef onafscheidelijk van hem; geen oogenblik legde hij het neer buiten zijn bereik; want wantrouwen en vrees woonde nog teveel in zijn hart. Wederom werd er lang en breed gesproken, maar dat binden en slaan was tenslotte het eenige argument, dat hem weerhield naar Waingapoe te gaan.

Maar toen ik zeide: bind mij hier aan een boom; ga naar Waingapoe en als men u bindt en slaat, mag uw slaaf hier mijn hoofd afhakken en op een stok plaatsen, viel hiertegen weinig te redeneeren. En op handslag beloofde hij binnen twee dagen te zullen komen.

In een overzicht over den algemeenen toestand zegt de Amigoe het navolgende:

Curaçao is om zijn droogte vermaard; maar thans maken wij toch een heel buitengewone periode van droogte door. Zoo erg als nu is het in lang niet geweest. Op Bonaire heerscht ellende, op Aruba armoede.

En hoe is het op Curaçao?

Onbegrijpelijk en toch waar; op Curaçao is de toestand over het algemeen redelijk wel.

Bij deze langdurig aanhoudende droogte vreesden wij allen voor het ergste. Maar zij, die toch meenden hun eiland te kennen, zien elkander met verbaasde oogen aan. Wat men vreesde, gebeurde niet, wat men verwachtte, bleef uit. Hier en daar steekt de armoede treurig het hoofd op, maar over het algemeen is de toestand dragelijk en in werkelijkheid veel minder slecht dan men maanden geleden voorspelde.

De Amigoe vindt eene gedeeltelijke verklaring van dit feit in de zeer gunstige uitvoercijfers, die wij in ons no. 31 reeds bespraken en becijferd, dat als de uitvoer doorgaat als in het eerste kwartaal van 1912 de gezamenlijke uitvoer over dit jaar meer dan 1½ millioen zal bedragen. Het blad vervolgt:

„De industrie, welke de slechte omstandigheden, waarin wij leven, zoo krachtig het hoofd bood en goeddeels overwon, is de hoedenindustrie. Aan haar dus de eerepalm voor deze overwinning. In drie maanden werd er voor ƒ 227.814 aan hoeden uitgevoerd, van welke kapitale som het grootste gedeelte onder het armere volk kwam, waardoor die families welke zich met het hoedenvlechten bezig houden, van gebrek werden gevrijwaard."

De aanleg der dammen op Curaçao schijnt verder voldoende water in de putten hebben doen blijven, zoodat op de zoogenaamde „hofjes" nog versche groenten en vruchten te verkrijgen zijn.

De damaanleg te Curaçao is indertijd meermalen bestempeld als een nuttelooze uitgave, doch blijkt nu zijn nut gehad te hebben. De vorige Gouverneur van Curaçao, De Jong van Beek en Donk, heeft voorzeker hiervan alle eer.

***

Hoedenindustrie op Curaçao. Naar Het Vaderland vernam, zal op aandringen van den heer Nassy, die de regeering van West-Indië tijdens de koloniale landbouwtentoonstelling te Deventer aldaar vertegenwoordigd heeft, door den Minister van Koloniën, een deskundige naar Curaçao worden uitgezonden, ten einde de hoedenindustrie, waarvoor H. M. de Koningin zich persoonlijk bijzonder interesseerde, technisch voor te lichten, opdat deze industrie aldaar meer en meer een bestaansbron wordt voor de bevolking, als haar welvaart bedreigd wordt bij een totale mislukking van den oogst, zooals thans op Curaçao het geval is, bij gebrek aan regen sedert November van het vorige jaar.

Dit plan om een technicus in de hoedenvlechterij naar Curaçao te zenden, heeft onze instemming niet; bovendien vinden we het grievend tegenover den heer Cohen Henriquez, die zooveel voor de hoedenvlechterij deed. Deze heer, die reeds reizen maakte naar Colombia, Venezuela en Porto Rico in het belang van de hoedenindustrie, die den vlechtcursus stichtte, en die door lezingen en voordrachten de belangstelling in het hoedenvlechten gaande houdt, is waarschijnlijk beter op de hoogte van de techniek van het vlechten, dan de Nederlandsche deskundige, welke geenszins zoo gemakkelijk gevonden zal worden, daar in ons land de hoedenindustrie niet van beteekenis is.

Wil men werkelijk de volmaking der Curaçaosche vlechterij, dan doet men beter een omgekeerden weg te bewandelen en niet den heer Henriquez iemand als adviseur te geven, doch dezen heer zelf een opdracht te verstrekken om in de republiek Ecuador, waar de Panamahoeden gemaakt worden, en in Europa het nadere bewerken van de gevlochten hoeden te bestudeeren.

Wij zijn overtuigd dat men op deze wijze verder zal komen.

***

De langgewenschte regen is eindelijk gekomen. De Amigoe zegt:

„Vrijdags begon het op Curaçao met een aardig buitje in de stad, maar niet lang. Op sommige Plantages schijnt het meer geregend te hebben.

Op Bonaire regende het Maandag aan de Playa 37 m.M. en op Rincon 10 m.M.

Van Aruba ontvingen wij bericht van een flinke bui. Het bracht daar wel een voet water in den regenbak.

Als deze voorloopertjes nu maar goede volgelingen hebben, en we spoedig weer eenige flinke buien krijgen, zal de ellende, voor het vee vooral, spoedig geleden zijn."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het noodlot. In de Pertja Timor van 26 April 1912 no. 34, schrijft Pak Selidik, dat het noodlot den kleinen man in Ned.-Indië en in het bijzonder dien ter Oostkust van Sumatra, steeds ongunstig is en blijft. Gewoonlijk geheel uit zijn familieverband gerukt, slechts een minimale hoeveelheid voedsel nuttigend, is de toestand van den kleinen man in Deli werkelijk verre van aangenaam; dikwijls heeft hij strenge bevelen op te volgen, moet zich steeds even onderdanig betoonen, zich vele afpersingen en knevelarijen van de grooten der aarde laten welgevallen. De practijk wijst, volgens schrijver, aan, hoe in den regel van den kleinen man maar onbarmhartig wordt gehaald, wat er van te halen is.

Wanneer vermogende personen op dien treurigen toestand worden gewezen, dan heet het, dat die altijd heeft bestaan, dat de kleine man daaraan gewoon is geraakt, en het zoo erg niet is. Al dat alarmeeren van zijne zijde is niets anders dan het rondspreiden van lasterpraatjes.

Onbillijker oordeel, meent schrijver, is wel niet denkbaar en wordt dan ook alleen uitgesproken om den onwil te bedekken tot het in het leven roepen eener betere regeling van zaken.

Zoo keerde ik huiswaarts. Ieder zeide: hij komt niet. Maar ik zeide: hij komt wel.

En ziet...... hij kwam. Met een grooten stoet van volgelingen reed hij 's middags mijn erf op. Het geweer in de handen, steeds uitkijkend, of er geen soldaten waren om hem te grijpen.

Terstond liet ik mijn paard zadelen, en in optocht ging het naar Waingapoe. Vriendelijk werd hij ontvangen, kalm werd er met hem gesproken en gezegd zich den volgenden morgen te komen melden tot bespreking van zijn zaken.

De mare: „Pomboe is er!", was als een vuurtje door Waingapoe gegaan. Honderden menschen verzamelden zich, want ieder wilde zien den onvindbare, naar wien bijna 5 jaar was gezocht.

Zoo meldde Pomboe zich. Met een boete werd hij straks vrijgelaten en leeft nu kalm in zijn land. Grooter vriend dan Pomboe bezit ik niet.

Zich met bestuurszaken in te laten, is voor den zendeling altijd lastig; zoo licht komt hij in een scheeve positie. Treedt hij op ten behoeve der bevolking, dan heeft het dikwijls den schijn, critiek te willen uitoefenen op het bestuur, het beter te willen weten, zich te bemoeien met dingen, welke hem niet aangaan. Treedt hij op bij de bevolking ten behoeve van het bestuur dan krijgt het zoo gemakkelijk den schijn: de Compenie kan het alleen niet meer af en wil langs een omweg haar doel bereiken; verlies van prestige dus. En de zendeling zelf krijgt den naam: handlanger der Compenie; soldaat zonder geweer, wat voor zijn persoon en arbeid uiterst schadelijk is. Vooral in een te pacificeeren streek als Soemba is ten dezen opzichte uiterste voorzichtigheid aan te raden, èn in het belang der zending èn in het belang van 't bestuur.

Soms is men echter gedwongen iets te doen. Wanneer men weet, dat een woord met kalmte gesproken, bloedvergieten kan voorkomen, is het plicht te spreken. Zoo bijv. in 1909, toen Pomboe mij bij zich liet roepen. Toen ben ik gegaan; dat was plicht. Ieder, die in nood tot mij roept, hoor ik. Dat hij toen niet naar mij wilde luisteren, is voor zijn verantwoording.

Over dit spreken met hem heb ik toen heel wat moeten hooren. De moord op zendeling Lett, nog versch in 't geheugen, werd mij als afschrikwekkend voorbeeld voorgehouden. Maar steeds was mijn antwoord, ieder, die mij roept om hulp en raad, wie het ook moge zijn, naar hem ga ik toe.

En in 1911, toen hij in Ramba Ngaroe was en zich wilde onderwerpen, had ik naar hem willen toegaan, maar van bestuurswege liet men mij merken, dit liever niet te zien, waarbij risico voor persoon en arbeid het hoofdmotief was. Ik bleef dus thuis, hoewel het mij nog steeds spijt, ondanks dien wenk, toch niet te zijn gegaan. Veel ellende en onrust ware voorkomen geworden.

Maar toen alles zoo in wanorde kwam en heel Midden-Soemba in onrust verkeerde, was het wederom mijn plicht, zoo mogelijk verzoenend op te treden. En de uitkomst heeft bewezen dat ik gelijk had. De „beruchte" Pomboe is geworden een getrouw onderdaan en een vriend van den zendeling.

En zijn geweer hangt als vredeteeken nu in mijn kamer.

Waingapoe, April 1912.

WIELENGA.

Teneinde het lezend publiek in staat te stellen zelf een oordeel te vormen, haalt de schrijver een drietal voorbeelden aan, die een beeld kunnen geven van de wijze, waarop soms met den kleinen man ter Oostkust van Sumatra wordt omgesprongen:

Een Inlandsche rijtuigvoerder, die zijn defecte d o s-à-d o s wilde doen herstellen ter hoofdplaats, werd onderweg derwaarts door de politie, gevat, omdat hij met een gebrekkig voertuig reed. De man trachtte de omstandigheden uiteen te zetten, terwijl hij zijne verontschuldiging aanbood, doch de politie hield dit alles voor ledige praatjes en de man werd twaalf dagen ten arbeid gesteld.

Een ander voorbeeld: een Chineesch werkgever te Medan, die over een vrij groot aantal Chineesche werkkrachten beschikt, strafte zijn geheele personeel met inhouding van loon, wegens een vechtpartij van twee hunner. De werklieden werkten namelijk aan de wegen, toen twee hunner twist kregen, zoodat de arbeid niet vlotte. Dat de twee vechtersbazen daarover werden onderhouden en gestraft met inhouding van loon, was correct, doch zeer onrechtvaardig, meent schrijver, was het, dat het geheele personeel met inhouding van loon werd gestraft en dus aansprakelijk gesteld voor hetgeen door twee hunner was misdreven.

Of de mandoor nu al op het onbillijke van de handeling wees, niets hielp; zelfs werd hij, vergezeld van de noodige beleedigingen, nog weggeschopt. Over de stemming van dezen mandoor, die op zijn vingers moest bijten om zijne woede meester te blijven, wil de schrijver maar niet verder uitwijden.

Het derde voorbeeld had betrekking op een s a i s d. i. een Klingaleesche veehoeder of paardenjongen. Deze vervoerde met zijn ossenkar materiaal voor de wegen, doch, tengevolge van een ongeluk, geraakte het geheele gespan in de sloot naast den weg. Natuurlijk was de s a i s hieraan alleen schuldig, doch het geheele personeel, dat in de nabijheid werkte, werd deswege met inhouding van loon gestraft.

Of de werkgever op deze onregelmatige wijze zijne inkomsten versterkte, weet de schrijver niet, maar wèl weet hij, dat het arbeiden onder dergelijke bloedzuigers voor den kleinen man op den duur ondragelijk wordt.

Opgewekt godsdienstig leven onder de Mohamedanen in Ned.-Indië. De S i n a r B o r n e o van 10 April no. 29, vermeldt, dat thans te Caïro (Egypte) een 19-tal Nederlandsch-Indiërs de godsdienstige studies volgen in de groote missigit, n.l. 1 van Meester-Cornelis; 1 van Tjeringin; 2 van Kendal; 1 van Keroe (?); 3 van de Komering Oeloe (Palembang); 3 van de Padangsche Bovenlanden; 2 van Sipirok (Tapanoeli); 1 van Medan; 1 van Martapoera; en 4 Dajaks van Sambas.

Zij vervullen met opgewektheid en ijver hunne taak en hebben het te Caïro zeer naar hun zin.

Volgens hetzelfde blad betoonen onze Indiërs ook zeer veel belangstelling voor 't lot hunner geloofsgenooten in Tripoli. Zij trachten dit te verzachten door toezending van geld ten behoeve der Mohamedaansche weezen aldaar. O.m. werd door H. M. M a n j o e r A l h a s a n E f f e n d i e, een ambtenaar van Constantinopel, een bedrag van 550 gulden, van 181 lieden te Samarinda (Z.- en O.-Afd. van Borneo) geïnd, terwijl hij te Balikpapan eene som van 166 gulden van 32 lieden wist in te zamelen.

De inkomsten van den koeliewerver in Ned.-Indië. De P e r n i a g a ä n van 26 April j.l. no. 91, deelt mede, dat, volgens bericht van zijn politiereporter te Singapore voor elken volwassen contract-koelie van Java 80 dollars wordt betaald, terwijl voor personen beneden den leeftijd van 15 jaar 40 dollars wordt te goed gedaan. Aangezien de onkosten voor elken contractant ongeveer 18 dollar bedragen, blijft er dus nog een vrij aanzienlijk bedrag voor den koeliewerver over.

Geen wonder, zegt het blad, dat onder dergelijke voordeelige omstandigheden het aantal koeliewervers met den dag toeneemt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Gelijkstelling van Chineezen en de Europeanen in Ned.-Indië. In de P e r t j a T i m o r van 26 April 1912 no. 94, wordt medegedeeld, dat telegrafische berichten in de bladen melding maken van het voornemen der Indische Regeering om de Chineezen staatsrechterlijk gelijk te stellen met Europeanen. Wanneer dit werkelijk zoo is, dan zal zegt de schr. die maatregel zeker met groote vreugde door de Chineesche gemeente worden begroet en een groote verandering brengen in hun positie. Bij een dieper doordringen in de zaak, zal het echter z. i. wel blijken, dat eene gelijkstelling van a l l e Chineezen met de Europeanen voorshands practisch niet uitvoerbaar zal zijn, vooral ook, omdat dit de Inlanders en de andere Oostersche vreemdelingen in niet geringe mate zou ontstemmen. Door hen te onthouden hetgeen men den Chinees wil toekennen, zou men onbillijk en dus onstaatkundig handelen en zouden zonder twijfel ernstige verwikkelingen in het leven worden geroepen.

Beter zou het volgens schrijver zijn, gekleurde rassen hetzelfde voorrecht te doen deelen. Op den langen duur is zulk een regeling toch niet tegen te houden en zal de toestand worden zooals die te Singapore en in de andere Engelsche vestigingen thans bestaat.

Daar zijn onderwerpen als de gelijkstelling van Chineezen en andere gekleurde rassen met de Europeanen reeds lang van de baan en ondervindt men, voor zoover bekend, nimmer moeilijkheden ten deze.

Poging tot het doen terugkeeren van buitenl. Chineezen naar China. De Chineesche Republikeinsche Regeering stelt thans alle pogingen in het werk geld bijeen te brengen van Chineezen, zoowel binnen- als buitenlands en te trachten daarmede China op de been te helpen.

Onder leiding van D r. S u n Y a t S e n, willen onder meer de Chineesche groothandelaren te Canton spoorbanen laten aanleggen en tal van nijverheidsinstellingen in het leven roepen, zoodanig, dat alle Chineezen er een goed stuk brood mee kunnen verdienen. Men wil op die wijze trachten de buitenlandsche Chineezen, in de eerste plaats die van de Straits-Settlements en van Ned.-Indië, naar China terug te lokken.

De heer L i S u m L i n g, een der leiders van de Jong-Chineesche partij, is voor dit doel naar Manilla vertrokken en zal er naar streven het opgeworpen denkbeeld ingang te doen vinden. Met beleid uitgevoerd, kan die maatregel er toe leiden, dat China meer onafhankelijk wordt van het Westersch element en dat Deli met zijne duizenden losse Chineesche werkkrachten in het gedrang komt.

Verschil in afdoening van zaken door de Rechterlijke Macht te Singapore en in Ned.-Indië. Onder den titel E n g e l s c h e e n N e d e r l a n d s c h e s t r a f - w e t t e n wordt in de P e r t j a T i m o r van 18 April j.l. no. 32 gewezen op het verschil tusschen de behandeling en afdoening van zaken door de rechterlijke macht te Singapore en die in Ned.-Indië. Als voorbeeld wordt daarbij aangehaald het feit, dat nog niet lang geleden een 60-tal Chineezen uit N.-Indië werden gezet en eveneens 60 Chineezen uit Singapore werden verwijderd. Allen waren beschuldigd van hetzelfde misdrijf, n.l. verstoring van de openbare rust en orde; de eersten te Soerabaja, de laatsten te Singapore.

Maar welk een verschil in behandeling en afdoening van zaken! zegt de schrijver.

De Singapoorsche rechters stonden geheel buiten bestuursinvloeden, ook werden de getuigen behoorlijk ondervraagd en de beklaagden bijgestaan door pleitbezorgers, ten deele bezoldigd, ten deele kosteloos. De zitting was openbaar, zoodat het publiek zelf zich een oordeel kon vormen en er behoorlijke straffen werden opgelegd.

Te Soerabaja daarentegen was de behandeling n i e t openbaar en de acte van beschuldiging was zóó onzeker, dat de beklaagden zelfs niet konden begrijpen aan welke strafbare feiten zij zich nu eigenlijk schuldig hadden gemaakt.

Rechterlijke bijstand werd gemist, ook al wilde men daarvoor betalen. De geheele behandeling had op geheimzinnige wijze plaats, totdat het vonnis van verbanning werd uitgesproken en de veroordeelden, waaronder enkelen nauwelijks met een baadje bedekt, aan boord van het stoomschip werden gebracht.

Welk een verschil van behandeling.

En toch ligt Ned.-Indië zoo dicht bij Singapore, zegt de schrijver.

De Jaba Dioe. In de P e r n i a g a ä n van 20 April 1912 no. 96, wordt vermeld, dat het vroeger ter hoofdplaats Bandoeng verschenen advertentieblad de J a b a D i o e in een dagblad zal worden omgezet.

De heeren T h i o T j i n B o e n, chef van de firma S i a D h i a n H o te Bandoeng en S i a D h i a n H o te Solo hebben in deze de hoofdleiding op zich genomen. Wel is waar verschijnen reeds verscheidene Inlandsche bladen te Bandoeng maar deze staan allen onder leiding van Inlanders.

De Chineezen zullen de uitbreiding van de J a b a D i o e, die niet alleen de Chineesche belangen in de Preanger Regentschappen, doch ook die van geheel Ned.-Indië zal behartigen, zeker met vreugde begroeten.

De bedoeling was een maatschappij met aandeelen van 25 gulden te vormen en het blad met ingang van 1 Juli 1912 te doen verschijnen. De redactie zal worden samengesteld uit personen, die den journalistieken arbeid goed verstaan, en van vijandig optreden tegen de oudere bladen zal geen sprake zijn,

Van Vreemde Koloniën.

VLOOTPLANNEN.

Aan het slot onzer mededeelingen over de Britsche vlootplannen, wierpen wij de vorige week de vraag op, of de reis van den voorzitter van den Franschen ministerraad, Poincaré, naar Rusland, ook van belang kon worden voor dit vraagstuk. 't Is of de Temps de beleefdheid heeft gehad ons te willen antwoorden. 't Blad schrijft: „Men weet, dat 't bondgenootschapstractaat tusschen Frankrijk en Rusland den 22 Augustus 1891 gesloten, in 1892 is aangevuld door een overeenkomst betreffende het leger. Daarentegen bestaat er geen overeenkomst betreffende de vloot. Deze gaping wil men nu aanvullen." Admiraal prins Lieven, chef van den generalen staf der Russische marine is in Parijs geweest om de voorloopige besprekingen te houden. Minister Poincaré zou nu naar St. Petersburg gaan om de zaak haar beslag te doen krijgen. Een Duitsch blad wenscht hem, ondeugend, behouden overtocht aan boord van een Fransch oorlogsschip.

Bij alle beschouwingen hierover bestaat eenstemmigheid, dat dit een nadere aanhaling van de Triple entente kan beteekenen tegenover de alliantie Duitschland, Oostenrijk, Italië, zonder daarom echter aan een uiting van vijandschap te denken. 't Is eerder als verzekering van den vrede bedoeld, de dure verzekering, waarvan Balfour en Asquith spraken.

Vlootplan hier en vlootplan daar. Zoo heeft de Canad. regeering, om stemming te maken voor de samenwerking van Canada met het moederland, waarvan de verwezenlijking van het Br. vlootplan, zooals wij zagen, voor een deel afhangt, de ministers Asquith en Churchill uitgenoodigd een bezoek aan Canada te brengen. De voornaamste plaatsen zullen daarbij dan alle een beurt krijgen.

DE DOORVOERRECHTEN IN HET PANAMAKANAAL.

Wij behoeven er geen spijt van 'te hebben in deze kwestie dadelijk partij voor Engeland gekozen te hebben. Kwamen de regeeringen van Canada en Australië zich officieel aansluiten bij het Britsche protest, de Europeesche pers stelde zich eenstemmig aan dezelfde zijde en in Amerika zag men de bestrijding in korten tijd geheel van karakter veranderen, zoodat zij daar van een verweer om recht is ontaard in het zoeken naar een middel, om, het goede recht ten spijt, toch de bevoorrechting van Amerika door te drijven.

Het Hay-Pauncefote-verdrag, waarvoor wij twee weken geleden reeds spraken, sluit een bevoorrechting van eenige mogendheid, welke ook, bij de regeling der passagegelden uit. Het desbetreffende artikel zegt: „'t Kanaal zal vrij en open zijn voor alle natiën, op den voet van volkomen gelijkheid, zoodat er geen onderscheid zal kunnen bestaan ten opzichte van een natie of van haar onderdanen, wat betreft de voorwaarden en verplichtingen van het vervoer." Merkwaardig is mede een ander artikel, waarvan Amerika zich ook niet veel heeft aangetrokken: „Het kanaal zal nooit geblokkeerd worden, geen oorlogshandeling zal er worden uitgeoefend, geen daad van vijandelijk optreden veroorloofd zijn." In weerwil van het aangehaalde artikelen heeft het Amerikaansche Huis van afgevaardigden het wetsontwerp aangenomen waarin vrijstelling voor de Amerikaansche schepen wordt vastgesteld, en dit ontwerp was reeds bij den Senaat toen het Britsche protest kwam. Het Huis van afgevaardigden heeft zich op het standpunt geplaatst als zou Amerika alleen gebonden zijn om geen der a n d e r e mogendheden te bevoorrechten, daar het Panama-kanaal een Amerikaansche schepping is en Amerika dus vrij zou zijn zijn eigen aangelegenheden, zonder bemoeienis van andere landen, te regelen. Daar gelaten de al te vrije opvatting die een wereldkanaal ver buiten het gebied der V. S. als een speciaal Amerik. vaarwater wil beschouwen, laat het Hay-Pauncefote verdrag voor deze opvatting ook geen ruimte. Nadat Amerika op de vingers was getikt, begon het eerst met boos te worden op de Britsche inmenging, maar ongelijk moetende bekennen, zocht het daarna argumenten van laag politiek gehalte, zelfs is gewezen op de forten, die het Kanaal zullen beschermen (zie boven over oorlogshandelingen!) waartoe dienen deze als het niet is om op te komen voor Amerika's recht — onrecht wilden wij schrijven —? Er is, naar men verzekert, met geld gewerkt om de senatoren in en tot de gewilde stemming te brengen. 't Tractaat heet een verouderd stuk, dat vergeten en te niet gedaan behoort te worden. Met dat al, is de regeling bij den Senaat in overweging gebleven. Mocht zij daar ook een meerderheid vinden, dan zal het voor allen, die belang hebben bij deze Panamakwestie, zaak zijn het Britsche protest te steunen, vóórdat de beslissing over het wetsontwerp in de vereenigde zitting der beide Amerik. huizen valt. N e d e r l a n d a a r z e l e n i e t o m z ij n s t e m t e v e r h e f f e n v o o r d e b e l a n g e n, d i e o o k o n z e h a n d e l i n h e t V e r r e W e s t e n h e e f t!

Nederland kan wel niet met argumenten spreken, die, naar Amerikaanschen betoogtrant, zoo klemmend zijn als de Engelsche, maar het heeft zijn eigen argumenten in de eerste plaats aan zijn eigen moraal te toetsen en het heeft voor zijn eigen belangen in de eerste plaats zelf op te komen. Het mag er zich daarom wel in verheugen dat Groot Brittanië over middelen meent te beschikken om Amerika tot inschikkelijkheid te brengen, maar ongeacht deze invloed heeft Nederland het zijne te doen om zoo mogelijk het aannemen te voorkomen van een wet, die zeer nadeelig zou zijn voor Nederlandsche belangen, en die, zelfs als zij later ingetrokken mocht worden, toch animositeit gebracht zal hebben tusschen de natiën, die gehoopt hadden even vreedzaam van dezen nieuwen weg gebruik te maken, als zij van het Suez-kanaal hebben mogen doen. De roeping van Nederland is verder ook om, mocht de gewenschte oplossing niet verkregen kunnen worden, met aandrang er voor te pleiten de beslissing te onderwerpen aan de uitspraak van het Hof van arbitrage, dat in Den Haag zetelt.

Wij hebben reeds gewezen op de middelen, die Groot Britt. zou kunnen toepassen om représaillemaatregelen te nemen, door het zeer groote belang dat N.-Amerika heeft bij een onbelemmerd gebruik van de groote Canadeesche kanalen. Thans gaan Amerik. politici zóó ver van gelijkheid van doorvoerrechten in het Panama-kanaal voor te stellen, maar slechts om tevens aan de Amerikaansche maatschappijen een subsidie te geven, waardoor de tolgelden gedekt, ja zelfs overschreden, zullen worden. Zoo ontdoken zou het vraagstuk, meenen wij, inderdaad in een moeilijke verwikkeling gebracht zijn, men kan een mogendheid bezwaarlijk verbieden hare schepen te subsidiëeren, als zij deze wil aanmoedigen een bepaalde route te volgen. De Canadeesche-kanalen, een internationale maatregel, òf het Haagsche Hof zullen Amerika dan naar belang of recht moeten doen luisteren, tenzij de Amerik. afgevaardigde Koore zijn voorstel mocht verwezenlijkt zien, betreffende de neutralisatie van 't kanaal en de verdeeling van de kosten van aanleg en onderhoud onder de mogendheden.

Voorloopig heeft Gr. Britt. verklaard niet nader op behandeling van zijn protest aan te dringen; dit beteekent echter niet, dat het van de zaak afziet, veeleer is de bedoeling, dat het de gegeven waarschuwing voldoende acht om Amerika — als het ware nog uit eigen beweging — tot een bevredigende oplossing te doen komen.

BRITSCHE KOLONIËN.

Een R ij k s - c o m m i s s i e is benoemd om een onderzoek in te stellen en voorstellen te doen b e t r e f f e n d e d e b u r g e r a m b t e n a r e n i n I n d i ë, haar opdracht omvat: 1o. de stelsels van aanvulling, opleiding, proeftijd; 2o. de voorwaarden van dienst, traktement, verlof en pensioen; 3o. de begrenzing voor 't gebruik van niet-Europeanen en de werking van de bestaande onderscheiding der diensten in die voor 't Rijk en voor de Provinciën; bovendien in het algemeen de behoeften van de openbare diensten en daarin voor te stellen veranderingen.

***

De aankondiging van Groot-Brittanië, waardoor het zich terugtrekt van de Brusselsche suikerconventie, wordt in de Engelsche pers verschillend beoordeeld, maar algemeen wordt de maatregel als een ramp beschouwd voor de West-Indische koloniën.

***

De ondersecretaris voor Indië heeft de gewone budget- cijfers openbaar gemaakt. De rekeningen voor den dienst 1910—11 sluiten met een voordeelig saldo van 3.936.000 p.st.; het budget 1911—12 zal vermoedelijk een saldo van 3.093.000 p.st. opleveren. De begrooting voor 1912—13 komt slechts tot een overschot van 1.478.000 p.st. — maar dat valt wel eens mee —. De feesten voor de durbar te Delhi hebben 1.012.000 p.st. gekost, zonder de uitkeeringen aan militairen en ambtenaren toegekend. Voor 1912—13 worden geen veranderingen in de belastingen voorgesteld.

DUITSCHE KOLONIËN.

In alle koloniën is de vraag aan de orde in welke mate of op welke manier kan van de E u r o p e a n e n n i e t - m i l i t a i r e n partij worden getrokken, o m i n o o r l o g s t ij d, b ij o p s t a n d a. a. z. een reserve te vormen. In Duitsch Oost-Afrika hebben de planters en handelaren zelf meegewerkt om hierop een antwoord te vinden. De Schutstruppe zijn er niet sterk genoeg om overal rust en veiligheid te verzekeren. De kolonisten in het noordelijk deel

der kolonie zijn daarom overeen gekomen vrijwilligerskorpsen samen te stellen, die, in tijd van nood, de militairen terzijde zullen staan. Bij een goede organisatie van de in aantal voldoende blanken, behoeft een opstand der zwarten niet gevreesd te worden. In het naburige Engelsche gebied vormen de Volunteercorps een niet te versmaden strijdmacht. 't Duitsche plan komt hierop neer (Deutsche Kol. Zeit. 27 Juli 1912.) Voor elk korps wordt een verzamelplaats, liefst nabij de spoorlijn, aangewezen. Ook vrouwen, kinderen, niet weerbare mannen gaan daarheen. Voor zoover doelmatig worden deze plaatsen op eenvoudige wijze reeds dadelijk versterkt en voor een vrij schootsveld gezorgd. Elk korps kiest zijn commandant. De bewapening moet voor allen gelijk zijn, bijv. de karabijn model 1908. Ieder vrijwilliger krijgt jaarlijks een bepaald aantal patronen, waarvan hij steeds minstens 100 beschikbaar moet hebben. Militaire oefeningen worden niet gehouden, alleen de schietkunst wordt beoefend. Onder de wapens gekomen, staan de vrijwilligers onder de krijgswetten.

De circulaire, waarbij de Europeanen worden uitgenoodigd zich beschikbaar te stellen, is reeds aan alle kolonisten in het noorder district verzonden.

***

Verheugt men zich in Frankrijk en Duitschland erover, dat er toch ook eens een zaak is, die vlot van stapel is geloopen in de Marokko-Kameroen-Kongo kwestie, namelijk het vaststellen van het programma voor de definitieve grensregeling tusschen het wederzijdsch gebied in Midden-Afrika (door een op Zwitsersch grondgebied samen gekomen commissie), andere berichten maken, dat Duitschland de in bezitname van Nieuw-Kameroen niet met opgewektheid tegemoet ziet. De Staatssecretaris v. Lindequist waarschuwde dadelijk voor het waardelooze en gevaarlijke van deze moerasstreek, waar de slaapziekte het hevigst woedt; hij legde er zelfs zijn ambt voor neer. Nu heeft het departement van koloniën een van Dr. Ritter afkomstige beschrijving uitgegeven, die officiëel het inzicht van Von Lindequist in menig opzicht komt waar maken.

Zooals men zich herinnert, zijn aan Duitschland twee strooken afgestaan, die, dwars door het Fransche gebied heen, tot aan Belgisch Kongo reiken, zij worden als toegangen beschouwd tot de groote rivier, maar schijnen ook bestemd om, wanneer de tijd gekomen zal zijn, den overgang van het D. naar het Belg. gebied te vergemakkelijken. Over de zuidelijkste dezer strooken lezen wij nu: De temperatuur is bijna het gansche jaar gelijk en verandert over dag bijna niet. Zij is bijna ondragelijk. De muggenplaag is nergens in Afrika zoo groot. Alle tropische ziekten vertoonen zich in bijzonder ernstigen graad, ook de slaapziekte. Voor blanken wordt het verblijf van enkele maanden al als moordend beschouwd. Uitgestrekte gedeelten staan een groot deel van 't jaar onder water. De Société Franco-Congolaise de la Sangha en andere maatschappijen, die tusschen de Sangha en het Kandeko-gebied concessiën gekregen hadden, hebben de werkzaamheden gestaakt, omdat hun terrein drievierde van het jaar onder water stond.

De andere gedeelten van Nieuw Kameroen zijn niet veel beter. Naast slaapziekte, spelen pokken, melaatschheid er een afschuwelijke rol.

Op de vraag: wat heeft Duitschland aan deze aanwinst, schijnt wel niet anders te antwoorden dan de Berliner Zeitung am Mittag doet: „Geduld, geduld! De wijsheid van ons ministerie van buitenl. zaken, die zich in 1911 in haar heele ondoorgrondelijkheid getoond heeft, zal stellig schitterend de proef doorslaan, al moge ook onze nieuwe koloniale toekomst negen maanden van het jaar onder water liggen!" (N. R. Ct. 31 Juli Av.bl. C.)

Nader is echter van officieuze zijde protest aangeteekend tegen de partijdige wijze waarop uit het rapport Ritter die gedeelten gehaald zijn, welke ongunstig zijn, zonder er eerlijk ook de betere tegenover te stellen.

INGEZONDEN.

Een Koloniale Tentoonstelling.

Een Amerikaansche commissie maakt een reis door Europa, om, gesteund door de officiëele vertegenwoordigers der V. S., overal medewerking te krijgen voor de internationale tentoonstelling te San-Francisco. Lang vooruit stelselmatige opzet, beschikking blijkbaar over een ruime beurs.

In de jaarvergadering van „Oost en West" den 19en Juli 1912 gehouden, werd bij motie het hoofdbestuur der vereeniging gemachtigd een aantal invloedrijke personen te benoemen, die de voorbereiding van een groote koloniale tentoonstelling in Nederland ter hand zullen nemen, terwijl uit de gevoerde gedachtenwisseling blijkt: 1o. dat het de bedoeling is die tentoonstelling voor het jubileumjaar 1913 te organiseeren, 2o. dat er geen geld voor beschikbaar is.

Wel een tegenstelling, die Amerikaansche en die Nederlandsche manier van groote tentoonstellingen te organiseeren!

Op den voorgrond stellende, dat ik het mede zeer betreuren zal als de vreemdeling in 1913 tentoonstellingen van alles te zien krijgen, behalve van koloniaal Nederland, voeg ik daar dadelijk aan toe, dat wat niet gedaan is, niet meer geheel goed te maken zal zijn.

Wij zijn nu in Augustus, van een tentoonstelling in den zomer van 1913 moet alles uiterlijk einde Mei kant en klaar zijn; in dien tijd kan onmogelijk al het noodige gedaan worden verbonden aan den opzet en de organisatie van een groote koloniale-, d. i. iets geheel anders dan een plaatselijke tentoonstelling.

Als ik een ongevraagd advies mag geven, zou dit de aanbeveling zijn tusschen deze twee wegen te kiezen:

I. 1813 is rechtstreeks voor onze koloniale geschiedenis minder een jaar van beteekenis geweest dan 1816, toen ons gezag in Oost-Indië inderdaad weer hersteld werd. In 1916 worde het eeuwfeest hiervan herdacht door een koloniale tentoonstelling, die, wanneer men nu de hand aan den arbeid slaat inderdaad een groote demonstratie kan worden. Zijn de noodige maatregelen genomen om het welslagen ervan te verzekeren, dan moeten alle bezoekers van al de in 1913 te houden tentoonstellingen op de eene of andere sprekende wijze vernemen, dat Nederland zich voorbereid om over drie jaren eene internationale koloniale tentoonstelling te houden, die zal klinken als een klok. Zoo zullen in 1913 de koloniën toch niet vergeten worden.

II. Wil men volstrekt in 1913 reeds een koloniale tentoonstelling, die geen slecht figuur zal maken, dan stelle men deze niet in hoofdzaak samen uit in de haast uit Indië te ontbieden voorwerpen, zonder stelsel vergaard, zonder stelsel uitgezocht, met daaraan toe te voegen particuliere verzamelingen. Op die wijze zal men geen goed beeld kunnen geven, geen waardigen indruk kunnen bezorgen. Men trachtte dan te verkrijgen, dat het Ethnographisch Museum te Leiden, waarin wonderschatten verborgen liggen, eens inderdaad tentoon worde gesteld, in zijn geheel, zooals dit in den laatsten tijd partiëel voor eenige onderdeelen mocht geschieden. Dit vorme de kern, hiervan ga de groote aantrekkingskracht uit; die kern is wellicht aan te vullen uit andere musea en particuliere verzamelingen. Naar mijn overtuiging zou dan iets gegeven kunnen worden, dat voor iedereen mooie, nieuwe zaken vertoont, te voorschijn getooverd uit de slapende geheimzinnigheden. Niet onwaarschijnlijk zal daardoor ook de noodzakelijkheid erkend worden om die tijdelijke expositie tot een permanente te maken, waardoor dan tevens mede gewerkt wordt om een vaak uitgesproken verlangen te verwezenlijken.

Daarnaast zou Boeatan, op zoo groote schaal als de tijd nog toelaat, een reuzenbestelling moeten doen aan de bekende adressen in Indië, om de kunstnijverheid van dezen tijd tot haar recht te doen komen. Hierbij ware te zorgen voor artistiek werk en voor voldoenden voorraad om te kunnen verkoopen (nabestellen voor vreemden is niet aan te bevelen), teneinde de bezoekers zelve verder reclame te laten maken en de financiën te steunen.

Nu er weinig tijd rest vóór 1913 en het spoedig nemen van een beslissing eerste eisch is, meen ik het voorgaande in overweging te mogen geven, zonder een der bestuursleden van O. en W, en zonder de directie van het Ethnographisch Museum, noch den Raad van Beheer van Boeatan er over geraadpleegd te hebben.

G. NYPELS.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Universiteits-Vereeniging.

De jeugdige Indische Universiteits-Vereeniging, wier streven, handelingen, enz., ons bekend was uit berichten in de Indische dagbladen is wijselijk een periodiek gaan uitgeven, getiteld: Bulletin der Indische Universiteits-Vereeniging, waarvan dezer dagen het eerste nummer ons bereikte. Dit periodiek zal er ongetwijfeld toe bijdragen het werkelijk streven der vereeniging beter bekend te maken en verkeerde voorstellingen daaromtrent weg te nemen, die, zelfs bij personen van hooge ontwikkeling, vrij algemeen verbreid zijn.

Het Bulletin bevat o.m. een artikel onder het opschrift „Wat wil de I. U. V. Wil zij werkelijk op een gegeven oogenblik eene „Leidsche Universiteit"

te Batavia uit den grond stampen", waarin 't doel nader wordt uiteengezet. Daaruit blijkt, dat de vereeniging niet zóó hyper-idealistisch is, doch integendeel ten volste rekening houdt met de eischen der werkelijkheid en een practisch-bruikbaren-weg denkt te volgen om tot haar, eveneene practisch, einddoel te geraken. Ongetwijfeld is en blijft dat einddoel: „het verkrijgen eener Ind. Universiteit", maar vooreerst is dit het finale doel en houdt de vereeniging zich ook bezig met het bevorderen van hooger en daarbij aansluitend onderwijs in Indië en wil zij daarbij den weg bewandelen eener natuurlijke, geleidelijke ontwikkeling.

Doch daarenboven: zij verstaat onder eene „Indische" Universiteit heel iets anders dan zulk eene „Leidsche Universiteit te Batavia": naar hare opinie toch moet eene „Leidsche Universiteit, hoe breed het onderwijs er moge (en moet) worden opgevat, in de eerste plaats aan de practische behoeften van het eigen land beantwoorden, d.w.z. dat zij allereerst die bekwaamheden moet kunnen verschaffen, welke voor den staatsdienst, het onderwijs, de vrije beroepén en de technische vakken in Indië vereischt zijn. En evenals te Leiden-zelf de hoogeschool (en verscheidene andere groote Europ. Universiteiten) uit een eenvoudige theologische school, later verrijkt met een rechtskundige faculteit, langzaam aan is gegroeid, zoo stelt de I. U. V. zich voor, dat ook in Indië het onderwijs in de meer abstracte, theoretische wetenschappen later wel geleidelijk als van zelf zal opkomen naast de dadelijk-noodige vakken, naar gelang de behoefte eraan blijkt.

Voorloopig is haar doel dus eigenlijk eene „algemeene hoogere-vakschool", zoo men dat woord prefereert.

Een Ind. telegram meldde onlangs dat een onbekend consortorium een bedrag van *f* 150,000 aan de I. U. V. voor de stichting eener Technische Hoogeschool had geschonken. Uit de jongste mailberichten blijkt, dat dit slechts een voorloopige toezegging van een bouwmaatschappij was.

Eene vorstelijke begrafenis in de Bataklanden.

In een vorig overzicht maakten wij melding van een artikel in Eigen Haard van controleur W. C. van Gelder, over een door hem bijgewoonde begrafenis van den grootvader en vader van den radja van Tanah Djawa, die respectievelijk 20 en 8 jaar te voren waren overleden. Genoemd tijdschrift van 20 Juli j.l. bevat nu het slot van het artikel, dat te lang is om er een overzicht van te geven, waarom wij er ons toe bepalen een enkelen greep er uit te doen.

Hoe het mogelijk is, dat de lijken zoo lang kunnen bewaard blijven, zonder dat de Bataks het balsemen kennen, verklaart spr. volgenderwijs: Wanneer een aanzienlijk personage is gestorven, wordt zijn lijk in een daartoe reeds aanwezige groote kist gelegd. De beide stukken van den uitgeholden boomstam, waaruit de kist bestaat, woorden dan weder in elkaar gelegd en met hars en andere stoffen wordt de spleet lucht dicht gesloten. In den bodem der kist bevindt zich echter een klein gaatje, en als zij nu op haar gewone plaats in het huis is gebracht, om te wachten op de ter aarde bestelling, wordt die kleine opening door den vloer van het huis door middel van een bamboekoker met de aarde verbonden. Het ontbindingsproces gaat nu in die stijf gesloten kist zeer langzaam door gebrek aan lucht; het is een soort indroging. De lichaamsvochten vinden door den bamboekoker hun weg in de aarde en na verloop van zekeren tijd is het lichaam in een toestand geraakt, waarin het tientallen jaren nagenoeg onveranderd blijft. Tot aan de begrafenis blijft de kist in het huis staan, midden tusschen de levende bewoners, die zich van de lugubere nabijheid niets aantrekken.

Hetgeen onmiddellijk aan de begrafenis van den vader en grootvader van Tanah Djawa's vorst — om op dezen terug te komen, voorafging beschrijft contr. v. G. als volgt: De radja en zijne familieleden traden naar de doodkisten toe, waarvan door een paar mannen het deksel was afgelicht. In de kisten kijkende, zag ik op den bodem der holte, tusschen vieze oude lappen en op een matras, alles half vergaan en door de muizen omgewoeld, een geraamte liggen; het hoofd vertoonde een naakten schedel, terwijl op de half zichtbare borst de huid op de beenderen tot leer was ingedroogd. Koperen schaaltjes met resten van eetwaren en eenige munten stonden bij het hoofdeind. Het geheel was een toonbeeld van viesheid.

Nu begon de Radja de laatste voorgeschreven plechtigheden: uit de hand van een der vrouwen nam hij een bamboekoker, waarin rijst, vleesch en andere eetwaren tezamen gekookt waren, schudde daarvan iets in zijne eigen handen uit en stopte dat den schedel van wijlen zijn vader en grootvader in den mond, plaatste verder iets er van in een der schaaltjes en deed er wat zilveren muntstukken bij. Daarna gaf hij de geraamten wat palmwijn te drinken en eindelijk, na eenige oogenblikken gekauwd te hebben, bespoog hij de schedels met het donkerroode sap van zijn betelpruim. Na hem kwamen zijn bloedverwanten die den doode precies dezelfde eer bewezen. Alles als een laatste liefdedienst aan de overledenen en om hunne geesten van eten, drinken en geld te voorzien in de eeuwigheid!......

Toen allen hun plicht gedaan hadden, werden de kisten weder gesloten onder het geroep van: „horas! horas!" (heil, heil), geweerschoten en den dans der topèngs. De twee gevaarten werden daarop binnen de huisjes gedragen en in de kuilen nedergelaten.

Nederland's koloniale vooruitgang.

Over dit onderwerp bevat The Financial Times van 7 Juni j.l. een artikel, samengesteld uit het rapport van de Britsche legatie in Den Haag, waarvan het jongste Nr. van Neerlandia een uittreksel geeft met eenige redactioneele noten.

We ontleenen er slechts de volgende zinsnede aan: „De Nederlandsche Oost-Indische koloniën nemen snel toe in voorspoed en belangrijkheid en schijnen voorbestemd een zeer voorname rol in de vervulling aan de behoeften aan tropische producten in de toekomst te zullen vervullen."

Over het tijdelijk verbod van rijstuitvoer in Ned.-Indië.

Onder het opschrift „Onrecht en wan-economie" bevat No. 1831 van de z.g.n. „Groene Amsterdammer" een artikel over den door den Gouverneur-Generaal noodig geachten en genomen maatregel om den uitvoer van rijst uit Ned.-Indië tijdelijk te verbieden.

Het blad wraakt dezen maatregel ten zeerste, acht hem onrechtvaardig vooral tegenover groothandelaren in rijst, en is van oordeel, dat de Regeering de rijst, die om een of andere reden in Indië niet gemist kan worden moest opkoopen, om de getroffenen geen nadeel te berokkenen.

De Indische Gids.

Het Augustus-Nr. van De Indische Gids opent met een artikel van Mr. G. J. Grashuis, dat grootendeels handelt over de opleiding der Oost-Indische ambtenaren en getiteld is „Over het plan-Keuchenius en zijne gevolgen.

In het volgend opstel behandelt de heer T. J. Bezemer de vraag: Is het communaal grondbezit op Java van Voor-Indischen oorsprong? welke vraag de schr. ontkennend meent te moeten beantwoorden.

Verder bevat deze afl. een beschouwing van den heer J. Habbema over lezen en schrijven voor Inlanders; een artikel van den redacteur over de R.-Katholieken in Ned.-Indië in den compagniestijd; vervolgens een overzicht van de verrichtingen der Internationale Opiumconferentie 1911-1912; een schetsje door F., getiteld „Het Indische neefje", en eindelijk de gewone maandelijksche rubrieken Varia; Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M.; Koloniale literatuur; Wetenschap en Industrie; Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Bulletin van het Koloniaal Museum.

No. 50 van het Bulletin van het Koloniaal Museum te Haarlem bevat het verslag over het jaar 1911 dier instelling. De inhoud is zeer belangwekkend, vooral de verslagen der in den loop van 1911 gehouden voordrachten en de rubriek „Inlichtingen" van den directeur, Dr. J. Dekker, verzekerden deze geïllustreerde uitgave een blijvende waarde. Interessant ook zijn de bladzijden gewijd aan den onvergetelijken vorigen directeur, wijlen Dr. M. Greshoff.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van aflevering 3 van jaargang 1912: Twee onder verschijnselen van cholera verloopen gevallen van paratyphus, door R. G. Pijl. Bloedzuigende insecten, door Dr. A. J. Salm. — Iets over narcose: Infusie- en rectaalnarcose, door M. H. Knoch. — Welke vloeistof moet men gebruiken bij het conserveeren van organen bij vergiftiging? door A. E. Sitsen. — Ankylostomiasis en krankzinnigheid, door Dr. D. L. Boon. — Mortaliteit te Batavia, door Dr. C. D. Ouwehand. — Jaarverslagen van het Gasthuis voor ooglijders te Bandoeng, de landskoepokinrichting en van het Instituut Pasteur te Weltevreden.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

Inhoud van de Juni-aflevering: De forest wealth of the Netherlands East Indies. — De klappercultuur in de Gefedereerde Maleische Staten. — Indrukken van Palembang en Djambi. — Geologisch en mijnbouwkundig genootschap voor Nederland en

Koloniën. — N.-I. Vereeniging tot bevordering van de belangen der kina-cultuur. — Wat verstaat men onder Titaan-staal? — Landbouw- en ander vakonderwijs in Britsch-Indië. — Iternationaal rubber congres met daaraan verbonden tentoonstelling, Batavia 1914. — Marktberichten. — Op den uitkijk.

Weekblad voor Indië.

No. 11 van het Weekblad voor Indië bevat, van de hand van den heer W. J. Kroon een artikeltje over de Maleische bladen en den vorm waarin deze zijn gesteld. Logos geeft het vervolg zijner beschouwingen over het spionnagegeval te Antjol. Van twee geïllustreerde opstellen vervolgens vormt Mr. van Deventer het middenpunt; zij zijn getiteld: Mr. C. Th. van Deventer en de vereeniging „Mangoen Hardjo" te Semarang, en Het bezoek van Mr. C. Th. van Deventer en echtgenoote aan den cursus voor teekenonderwijs te Semarang. Verder bevat dit Nr. den tekst eener circulaire van den Directeur B. O. W. waarin wordt aangedrongen op het behoud van gebouwen en monumenten, dateerende uit den Compagniestijd; Brieven van een Inlander (vervolg); Indische penkrassen, door Ofoei (vervolg); en, onder het opschrift „Een belangrijk werk op Ceram", eene beschouwing over de resultaten van het werk van zendeling Krayer van Aalst op genoemd eiland.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 31: Zuiveringsmethoden van afvalwater van suikerfabrieken, door H. C. Prinsen Geerligs. — Het pekkig worden van den rubber, door Dr. A. H. Berkhout. — De koloniale landbouw-tentoonstelling te Deventer.— Vereeniging voor den koffiehandel te Amsterdam. — Bescherming van de kampong-theecultuur. — Openbare aanbesteding van gronden in erfpacht. — Uitvoer van Java en Madoera. — Invoer op Java. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Inlandsche bevolking en watervoorziening. — In- en uitvoer van Padang, Belawan en Makasser. Enz.). — Verkeerswezen. — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 10 Juli; De Locomotief t/m 9 Juli; Het Soer. Handelsblad idem; De Sumatrapost t/m 13 Juli; De Sumatrabode t/m 12 Juli; Tjahaja Sumatra idem; De Indische Mercuur no. 32; Weekblad voor Indië no. 12; De Banier no. 27; De Indische Gids, Augustus-afl.; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Bandera Wolanda nos. 104 en 105; Neerlandia no. 8.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

Voor den burgerlijken veeartsenijdienst in Nederl.-Indië worden gevraagd **veeartsen**, die aan de Rijksveeartsenijschool het diploma van veearts hebben verkregen.

Zij die in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij een gezegeld adres aanmelden bij het Dept. van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma; b. een bewijs van voldoening aan de nationale militie, afgegeven door den burgemeester der gemeente waarvoor men geloot heeft; b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, na dagteekening dezer afgegeven door den burgemeester van de laatste woonplaats; d. een geboorteakte; e. een opgave of de adspirant gehuwd of ongehuwd is en e.q. van het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Dept. van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden veearts physiek geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden: a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 1e klasse, en e.q. ook voor het wettig gezin; b. een gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1000.

Hetgeen te dezer zake door de Regeering wordt betaald, moet teruggegeven worden, wanneer de uit te zenden veearts binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere reden dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan — ter beoordeeling van de Regeering — uit 's lands dienst wordt ontslagen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt. Een schriftelijke verbintenis wordt daaromtrent gevorderd;

c. een voorloopige bezoldiging van *f* 150 's mnd., ingaande met den dag van aankomst in Ned.-Indië.

In Indië zal genoten worden een traktement van *f* 275 's maands, na elke drie jaren werkel. dienst te verhoogen met *f* 75 's maands, totdat een max.-traktement van *f* 725 's maands zal zijn bereikt.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz. staan de veeartsen gelijk met de overige burg. landsdienaren in N.-I.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouv.-Gen. van N.-I. zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Staatsblad 26 Juli 1912.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 5 Juli 1912. No. 54.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den ing. H. Cramer; de onderwijzeres mej. A. J. Scheuer; 10 maanden aan den onderwijzer A. M. Kostermans; 9 maanden aan den controleur O. A. Westra.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzer A. W. Hoesen; de commies M. Hatumena; de hoofdverpleegster mej. Ch. Koning.

Benoemd: tot hoofdingen. J. Koomans; tot ass.-resident van Pontianak J. W. Meerburg; tot insp. bij het boschwezen J. S. v. Braam; tot vendumeester te Djokjakarta E. B. Sauerbier; te Semarang P. A. Tremio; tot boekhouder aldaar G. W. Th. Busscher; tot adj.-boekhouder te Batavia Ch. V. Rhemrevc tot Wedono van Tradjoe Raden Natakoesoema; van Bandjaar Raden Atmidibrata.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit. der Chineezen te Batavia Liauw A Yoeng.

Geplaatst: in de residentie Lamp. districten de adsp.-civiel-gezagh. C. J. Cladder en de tijd. civielgezagh. F. A. N. Bülow; te Banda-Neira de onderwijzer M. A. A. van Mook; te Soerakarta de onderwijzer D. Bachrach.

Overgeplaatst: naar Ponorogo de onderw. mej. N. A. Paret; naar Batavia de arts G. Brouwer; naar Soekaboemi de landbouwk. A. C. Koorenhof.

Benoemd: tot onderopzichter G. G. de Braconier.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de schrijvers L. F. van der Heijde en J. Suripatty.

Overgeplaatst: naar Batavia de 2e luit.-kwart.m. H. Jonker.

Uit de Javasche Courant van 9 Juli 1912. No. 55.

Civiel Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den ass.-resident G. J. Koopman; den administrateur F. H. Dessauvagie; 11 maanden aan den onderwijzer H. J. Tummers.

Ontslagen: op verzoek eervol de treinsmid F. J. Sleebos; de opziener P. Meisenbourg; de ingenieur W. H. Kloppenburg; de commies J. J. Warnaars.

Benoemd: tot subs.-off. van just. bij den R. v. J. te Batavia Mr. E. Hesselink; tot secretaris der res. Bali en Lombok H. T. Damsté; der res. Preanger Regentschappen A. H. Maas Geesteranus; tot commies te Palembang S. J. Pieter; tot telegr.-opzichter W. M. J. van Delden; tot ass.-resident van Marabahan J. J. Lans; van Indragiri E. L. M. Kühr; tot 3en commies A. L. van der Capellen.

Geplaatst: in de res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo de asp.-civiel-gezagh. B. Muller en de controleur W. P. F. L. Winckel.

Militair Departement.

Benoemd: tot opzichter bij den stoomtramweg in Atjeh C. H. J. Hezemans.

Bevorderd: tot off. van gez. 1e kl. M. Schreuder; tot kapt.-kw.m. E. W. Schulz, A. de Wit en J. A. Luijmes; tot 1en luit. kw.m. J. P. Eldermans, A. Zijlmans en G. A. J. van der Heijden.

Benoemd: tot 2en commies S. C. Cohen; tot plaatselijk commandant te Meester-Cornelis F. J. H. Bontenakel.

Overgeplaatst: naar Atjeh de maj. E. F. Grooss; naar het 21e bat. de maj. Hj C. Kerkkamp.

Geplaatst: bij het 13e bat. de 2e luit. H. J. Greeve.

Overgeplaatst: bij het 20e bat. de 2e luit. J. D. A. van Gunster; naar Atjeh de 1e luit. J. A. Brederode; bij het 7e bat. de kapt. H. Lamberts; naar Timor de kapt. Jj E. Romswinckel; bij het 13e bat. de kapt. J. Ketting; naar de Westerafd. van Borneo de kapt. L. B. van Staden ten Brink; bij het 21e bat. de kapiteins T. J. C. Muller, K. G. R. Joosten en A. Ruysch van Dugteren; de 1e luit.-adj. J. J. B. Giebing; de 1e luits. G. W. Borgesius, L. H. Pluijm Mentz en G. W. J. Moorrees; de 2e luits. P. F. G. Gerritsen, H. Broekhuis en J. H. Uhl; bij het 9e bat. de 1e luit. L. J. Willemsen; naar Padang-Pandjang de 1e luit.-kw.m. J. C. Paul; naar Padang de id. A. Storm van Leeuwen; naar het garn.-bat. van Amboina en Ternate de kapt. J. F. E. ten Klooster en de 1e luit. N. Binnendijk.